

Vergaderjaar 2003–2004 A

29 472 (R 1753)

Verdrag inzake bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Benin; Cotonou, 13 december 2001

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 27 februari 2004

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 12 maart 2004.

De wens dat het verdrag aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens een van de Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer of door de Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen onderscheidenlijk van Aruba te kennen worden gegeven uiterlijk op 11 april 2004.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 2, eerste en tweede lid, en artikel 5, eerste en tweede lid, van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen, de Raad van State van het Koninkrijk gehoord, heb ik de eer u hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen het op 13 december 2001 te Cotonou totstandgekomen verdrag inzake bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Benin (Trb. 2002, 39)¹.

Een toelichtende nota bij dit verdrag treft u eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

Aan de Gouverneurs van de Nederlandse Antillen en van Aruba is verzocht hogergenoemde stukken op 12 maart 2004 over te leggen aan de Staten van de Nederlandse Antillen en de Staten van Aruba.

De Gevolmachtigde Ministers van de Nederlandse Antillen en van Aruba zijn van deze overlegging in kennis gesteld.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
B. R. Bot

¹ Ter inzage gelegd bij het Centraal Informatiepunt Tweede Kamer.

TOELICHTENDE NOTA

Algemeen

In deze nota wordt mede namens de Ministers van Buitenlandse Zaken en van Financiën het op 13 december 2001 te Cotonou tot stand gekomen Verdrag inzake bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Benin toegelicht.

Een verdrag inzake de bevordering en de bescherming van investeringen heeft tot doel investeringen over en weer bescherming te bieden bovenop en ter aanvulling van de bescherming op grond van de wetten en regelingen van de verdragspartijen en onder andere daarmee zulke investeringen te bevorderen.

Het overleg inzake het onderhavige verdrag heeft plaatsgevonden op initiatief van het Koninkrijk der Nederlanden.

Het verdrag, dat grotendeels overeenkomt met het Nederlandse modelverdrag, garandeert non-discriminatoire behandeling van investeringen van investeerders van de ene verdragspartij op het grondgebied van de andere verdragspartij. Investeerders hebben met betrekking tot hun investering recht op een behandeling die niet slechter is dan de behandeling die investeerders uit het land zelf krijgen (nationale behandeling), alsmede op een behandeling die niet slechter is dan de behandeling die aan investeerders uit derde landen wordt gegeven. Investeerders hebben recht op de beste behandeling van deze twee.

Het verdrag voorziet verder onder meer in een vrije transfer van betalingen verband houdend met een investering. Er worden tevens regels gesteld omtrent onteigening van een investering. Eventuele geschillen kunnen aan onpartijdige internationale arbitrage worden onderworpen.

Het belang van het verdrag

Het belang van het investeringsbeschermingsverdrag voor Nederlandse investeerders is gelegen in het feit dat het verdrag regels bevat die aan hen voor langere tijd zekerheid verschaffen over de behandeling van hun investeringen. Zij hebben in ieder geval recht op de meest gunstige van de behandeling die investeerders van het eigen land of die uit een derde land genieten. De bescherming die het verdrag verder biedt, zoals het recht op vrije transfer en de regels bij onteigening, blijft bestaan ook als de nationale wetgeving gewijzigd zou worden.

Alle investeringsbeschermingsverdragen die het Koninkrijk der Nederlanden sluit, zijn gebaseerd op de Nederlandse modelovereenkomst. Deze is in nauw overleg met het bedrijfsleven ontwikkeld en biedt het bedrijfsleven een toezegging tot bescherming van de investeringen in het andere land. Een investeringsbeschermingsverdrag vormt een kader waar het bedrijfsleven in het buitenland een beroep op kan doen als er bijvoorbeeld een investeringsgeschil is of dreigt.

Economie en bilaterale economische betrekkingen met Benin

De vooruitzichten voor de economie van Benin zijn relatief gunstig. De economische groei is in de jaren 1998 tot en met 2001 opgelopen van 4,4% naar 5,8%. Voor 2002 wordt de economische groei geraamd op 5,8% en voor 2003 op 6,2%. De inflatie bedroeg naar verwachting ongeveer 4,4% in 2002.

In Benin belemmeren het logge ambtelijk apparaat, corruptie en het ontbreken van een goed werkend rechtssysteem de verbetering van het investeringsklimaat. Omdat een groot deel van de economie zich in het informele circuit bevindt, zijn de officiële economische cijfers niet erg

betrouwbaar. Problematisch voor Benin zijn de grote kapitaalvlucht en het wegtrekken van hoogopgeleide ingezetenen.

De landbouw, vooral de katoenproductie, vormt de basis van de economie van Benin. Ook de handel, voornamelijk met Nigeria, Italië (export) en Frankrijk (import) is van groot economisch belang. Veel van deze handel wordt echter niet geregistreerd, waardoor de cijfers in de handelsbalans niet erg betrouwbaar zijn. De liberalisering van de katoensector verloopt traag, hetgeen de export negatief beïnvloedt. Ook het gemeenschappelijke buitentarief van de West-Afrikaanse Economische en Monetaire Unie heeft een remmend effect gehad op de Beninse export, omdat deze voornamelijk bestaat uit doorvoer van buiten deze Unie geïmporteerde producten naar buurlanden. De verwachte impuls die van het gemeenschappelijke buitentarief uit zou moeten gaan op de intracommunautaire handel is tot dusverre uitgebleven.

Het Internationaal Monetair Fonds (IMF) is eind jaren tachtig begonnen met structurele hervormingsprogramma's om de groei van het bruto nationaal product (BNP) te stimuleren. Daarnaast komt Benin in aanmerking voor schuldverlichting onder het «Heavily Indebted Poor Countries (HIPC)»-initiatief, gericht op arme landen met een grote schuldenlast, van het IMF en de Wereldbank voor een totaal van US \$ 460 miljoen. De regering van Benin heeft een programma aangenomen dat over de periode april 2000 – maart 2003 met internationale hulp een hoge groei in een stabiele macro-economische omgeving moet bevorderen. Investeringszaken zullen vooral plaatsvinden in de telecommunicatiesector, de infrastructuur en de energiesector.

Benin is ondertekenaar van de Lomé-verdragen. Daarin is de samenwerking op het gebied van handel en ontwikkeling tussen de Europese Unie en 70 ontwikkelingslanden in Afrika, het Caribische gebied en de Stille Oceaan vastgelegd. Voorts is het land lid van de West-Afrikaanse Economische en Monetaire Unie, alsmede van de Economische Gemeenschap van West-Afrikaanse Staten.

De betrekkingen tussen Nederland en Benin hebben een bijzonder karakter gekregen als gevolg van het op 21 maart 1994 te Noordwijk tot stand gekomen Verdrag inzake duurzame ontwikkeling gesloten tussen het Koninkrijk der Nederlanden en de Republiek Benin (Trb. 1994, 105). In 2001 is dit verdrag op verzoek van het Nederlandse parlement geëvalueerd, waarna is besloten de invulling ervan meer te richten op de structurele ontwikkelingsrelatie die Nederland met Benin heeft.

De Nederlandse investeringen in Benin zijn nog zeer beperkt. Kansen voor het Nederlandse bedrijfsleven zijn vooral te vinden in infrastructurele werken, haven- en watermanagement, transport en distributie, met name te financieren via internationale donoren, en in de landbouw. Om de economische samenwerking te bevorderen kan het Nederlandse exportinstrumentarium dienstig zijn.

De Nederlandse export bedroeg in 2001 bijna € 54 miljoen en bestond vooral uit katoenen weefsels, zuivelproducten, chemische producten en vlees. Nederland is na Frankrijk de grootste exporteur naar Benin. De invoer uit Benin is beperkt. In 2001 bedroeg deze € 0,4 miljoen en bestond grotendeels uit landbouwproducten.

Koninkrijkspositie

De regeringen van de Nederlandse Antillen en van Aruba hebben te kennen gegeven medegedings van dit verdrag te wensen.

De regering van de Nederlandse Antillen beschouwt Benin als een potentiële markt voor export en dienstverlening door bedrijven in de Nederlandse Antillen. Investeringsbeschermingsverdragen kunnen een stimulans betekenen voor de totstandkoming van buitenlandse investeringen en joint-ventures.

De regering van Aruba streeft naar diversificatie van de economie en ziet

daarbij het aantrekken van buitenlandse investeringen en het bevorderen van de handelsbetrekkingen van Aruba als belangrijke instrumenten. Het vastleggen van bindende normen inzake de behandeling van de investeringen in een investeringsbeschermingsverdrag wordt gezien als een van de middelen ter verbetering van de concurrentiepositie van Aruba.

Artikelsgewijze toelichting

Artikel 1 geeft een omschrijving van diverse in het verdrag voorkomende begrippen. De omschrijving van de term investeringen (onderdeel a) is niet limitatief. Het verdrag dekt zowel directe als indirecte investeringen (investeringsgedaan door een in het gastland opgerichte rechtspersoon of door een in een derde land opgerichte rechtspersoon die onder toezicht staat van een onderdaan van de andere verdragspartij).

Artikel 2 bevestigt de bevoegdheid van de verdragspartijen om over de toelating van investeringen te beslissen en om voorwaarden aan investeerders op te leggen.

Artikel 3 gaat over de behandeling die investeringen na toelating op het grondgebied van de andere partij zullen krijgen. Op voorstel van Benin werden enkele wijzigingen van redactionele aard aangebracht. Hierdoor wijkt de tekst inhoudelijk echter niet af van de Nederlandse standaardtekst voor een verdrag inzake de bevordering en wederzijdse bescherming van investeringen. Er wordt voorzien in een eerlijke en rechtvaardige behandeling van de investeringen en een verbod tot het nemen van onredelijke of discriminatoire maatregelen jegens de investeerder. De voordelen die aan onderdanen van derde landen worden gegeven in het kader van een douane-unie, een economische unie, monetaire unie of een vergelijkbare instelling, behoeven niet aan onderdanen van de andere verdragspartij gegeven te worden. Door de verdragspartijen wordt de meest gunstige van de behandeling die investeringen van eigen onderdanen of die van derde landen genieten, toegezegd.

Artikel 4 voorziet met betrekking tot belastingen, heffingen en dergelijke en fiscale voordelen in een behandeling van de investeringen die niet minder gunstig is dan de meest gunstige van de behandeling die investeringen van eigen onderdanen of die van derde landen in gelijke omstandigheden genieten, alsmede in een aantal uitzonderingen op dit beginsel.

Artikel 5 garandeert dat alle betalingen die verband houden met een investering kunnen worden overgemaakt in convertibele valuta zonder beperking of vertraging. De opsomming van categorieën betalingen is niet limitatief. Onderdeel h van artikel 5 garandeert eveneens vrije transfer van de in artikel 7 bedoelde compensatie voor verliezen als gevolg van bijvoorbeeld oorlog of revolutie. In een aantal investeringsbeschermingsverdragen wordt in onderdeel h ook verwezen naar artikel 6. In dit verdrag en in het verdrag dat als model wordt gebruikt bij onderhandelingen wordt daar niet naar verwezen. De reden daarvoor is dat artikel 6 een eigen overmakingsclausule bevat. Naar Nederlands inzicht gelden eventuele beperkingen op het kapitaalverkeer in het kader van artikel 5 dan niet voor betalingen in verband met onteigening. Wanneer een verdragspartij echter vasthoudt aan het noemen van artikel 6 in artikel 5 wordt daar soms mee ingestemd.

Artikel 6 omschrijft de voorwaarden waaronder maatregelen, zoals onteigening en nationalisatie, die leiden tot onvrijwillig bezitsverlies van een investering, mogen plaatsvinden. Er wordt vereist dat betaling plaatsvindt van een behoorlijke schadeloosstelling waarbij de werkelijke waarde van de investering bepalend is en waarbij een vertraging in de betaling daarvan tot compensatie leidt. Het ligt voor de hand dat het recht op rentevergoeding in gaat op het moment dat de investeerder recht heeft op betaling van zijn compensatie in verband met onteigening. Mocht daar

een geschil over komen, dan beslist de instantie aan wie het geschil wordt voorgelegd.

Artikel 8 bevat de erkenning van subrogatie met het oog op een uitkering wegens niet-commerciële schade uit hoofde van een investeringsverzekering, zoals op grond van de Regeling herverzekering investeringen. *Artikel 9* behandelt de geschillenbeslechting tussen de investeerder en het gastland, ook wel «diagonale arbitrage» genoemd. De verdragspartijen stemmen er op voorhand mee in dat het geschil kan worden onderworpen aan internationale arbitrage. Een geschil kan worden voorgelegd aan het Internationale Centrum voor Beslechting van Investeringsgeschillen (ICSID), op grond van het op 18 maart 1965 te Washington tot stand gekomen Verdrag inzake de beslechting van geschillen met betrekking tot investeringen tussen Staten en onderdanen van andere Staten (Trb. 1966, 152, laatstelijk Trb. 1994, 126), hierna ICSID-verdrag. Het Koninkrijk der Nederlanden en Benin zijn beide partij bij het ICSID-verdrag. Rechtspersonen, die onderdaan zijn van een verdragspartij en die voordat het geschil optreedt onder toezicht stonden van een onderdaan van de andere verdragspartij, worden in overeenstemming met artikel 25, tweede lid, onder b, van het ICSID-verdrag beschouwd als onderdaan van de andere verdragspartij. De rechtskracht van een arbitrage-uitspraak wordt geregeld in artikel 53 van het ICSID-verdrag. De tenuitvoerlegging van een arbitrage-uitspraak geschiedt onder nationaal recht.

Artikel 10 bepaalt dat het verdrag ook van toepassing is op investeringen gedaan vóór het tijdstip van inwerkingtreding van het verdrag.

Artikel 12 omschrijft de behandeling van een geschil tussen verdragspartijen. De voorzitter van het arbitragetribunaal, bedoeld in dit artikel, moet een onderdaan zijn van een derde land (eerste lid). Het arbitragetribunaal bepaalt de kostenverdeling. Een aparte regeling omtrent de kosten die worden gemaakt ten behoeve van de uitvoering van een geschillenbeslechting is daarom niet noodzakelijk.

Artikel 14 geeft aan dat het verdrag een looptijd heeft van 15 jaar, waarna het stilzwijgend wordt verlengd met periodes van telkens 10 jaar, behoudens opzegging met een termijn van zes maanden voor afloop van de geldende periode. Na de beëindiging van het verdrag zal een investering nog 15 jaar onder de beschermende werking van het verdrag vallen (derde lid).

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
C. E. G. van Gennip